

A Ket. Szakértői Bizottságának szakmai véleményét tartalmazó

28. számú módszertani állásfoglalás

az ügyfél iratbetekintési jogáról a helyszíni ellenőrzés során lefoglalt iratok, más tárgyi bizonyítékok esetén

A Ket. Szakértői Bizottságához érkezett problémafelvetés szerint a Ket. 68. §-ának és 92. § (2) bekezdésének második mondata között nincs összhang, nem egyértelmű a helyszíni ellenőrzés alkalmával lefoglalt ügyféli iratbetekintési jog terjedelme. Kérdésként vetette továbbá fel, hogy a hatósági ellenőrzés során lefoglalt iratokat és tárgyi bizonyítékokat minden esetben az ügyfélnek kell-e visszaadni függetlenül attól, hogy kitől foglalták le, s mi a teendő, ha a hatóság a visszaadás előtt tudomást szerez arról, miszerint jogtalanul birtokolta a bizonyítékot az a személy, akitől azt lefoglalták.

A Ket. 92. §-a (2) bekezdésének első mondata kimondja, hogy a hatóság a helyszíni ellenőrzés során a tényállás tisztázása szempontjából fontos iratokat és más tárgyi bizonyítékokat végzéssel lefoglalhatja, míg a második mondat szerint az ügyfél a nála lefoglalt iratokba betekinthez, azokról kérésére és költségére a hatóság másolatot készít.

A 93. § (1) bekezdése akként rendelkezik, hogy a hatósági ellenőrzés során lefoglalt iratokat és tárgyi bizonyítékokat nyolc napon belül vissza kell adni az ügyfélnek, ha azokra a tényállás tisztázásához a továbbiakban nincs szükség.

A probléma felvetője szerint a fenti két jogszabályhely előírása között nincs összhang, hiszen az első értelmében az ügyfél csak a nála lefoglalt iratokba tekinthez be, míg a második minden lefoglalt iratot, tehát olyan iratokat is neki rendel kiadni, s tesz ezáltal az ügyfél számára megismerhetővé, amelyet nem nála foglaltak le, amelyekbe a 92. § (2) bekezdés második mondata alapján még iratbetekintési joga sincs, nemhogy birtokolhatná azokat, akár átmenetileg is.

A Ket. 87. §-a értelmében e törvény rendelkezéseit a hatósági ellenőrzésre a VI. fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

A Ket. 68. § (1) bekezdése alapján az ügyfél személyesen, illetve a törvényes vagy írásban meghatalmazott képviselője útján – a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellez – betekinthez az eljárás során keletkezett iratba, arról másolatot, kivonatot készíthez vagy másolatot kérhet.

A Ket. 68. §-ában az eljárás irataiba való betekintési jog általános szabályai szerepelnek, amelyhez képest a 92. § (2) bekezdése azon ügyfélre vonatkozó betekintési jogot rögzíti, amelynél a helyszíni ellenőrzés realizálódik. A helyszíni ellenőrzés során lefoglalt iratokba való betekintési jog egyrészt azért illeti meg, hogy pontosan tudja, mit foglaltak le, másrészt például az ügyfél működésének zavartalan folytatásához lehet szükség az iratok lemásolására.

Az iratbetekintésre vonatkozó általános és speciális szabályok között a következő okokból nincs ellentét:

- A lefoglalt iratok nem a maguk összességében minősülnek „az eljárás során keletkezett iratnak”, hanem azok között számos olyan irat, bejegyzés, feljegyzés lehet, amelyről csak az iratanyag részletes átvizsgálása során derül ki, hogy kapcsolatban áll-e a

konkrét ügyel vagy sem. A lefoglalás indoka esetenként pontosan az, hogy az eljáró hatóság a saját hivatali helyiségében, nyugodt körülmények között tudja az iratok közül azokat kiválogatni, amelyek a meghozandó döntés szempontjából bizonyítékul szolgálhatnak. A lefoglalt iratok összességébe tehát a hatóságon kívül kizárólag az az ügyfél tekinthet be, akinél az iratanyagot lefoglalták, hiszen az esetleges ellenérdekű ügyfélre nem tartozna a konkrét ügy elbírálása szempontjából nem releváns adatok és iratok.

- Azokról az iratokról és bejegyzésekről, amelyek a hatósági eljárás során bizonyítékul szolgálhatnak, a helyszíni ellenőrzést végző hatóság – akár sor kerül lefoglalásra, akár nem – másolatot készít és azokat az ügyiratokhoz csatolja. Erre egyrészt az esetleges jogorvoslati eljárás szempontjából van szükség, másrészt pedig pontosan azért, hogy érvényre juthasson az ellenérdekű ügyfél iratbetekintési joga, akinek ekként – a 68. § (2) és (3) bekezdésében meghatározott korlátozásokkal – lehetősége nyílik az említett iratanyag tartalmának megismerésére.

A hatósági ellenőrzést az ügyfélnél folytatják le, s ennek során az ügyfél birtokában lévő iratokat, egyéb tárgyi bizonyítékokat foglalja le a hatóság (azaz mindig az eljárás alá vont ügyféltől). Éppen ezért értelmezhetetlen, hogy mástól foglaljon le, illetve adjon vissza lefoglalt bizonyítékot a hatóság. A közigazgatási szerv eljárása során nem jogosult vizsgálni, hogy az irat, illetve a tárgyi bizonyíték jogszerűen van-e valakinek a birtokában. Természetesen, ha a bárminemű visszásságot észlel, akkor hivatalból köteles megkeresni az intézkedésre hatáskörrel rendelkező szervet, s egyúttal átadja a lefoglalt iratokat és tárgyi bizonyítékokat a megke-resett szervnek.